

سازمان و وظایف واحدهای راهور

مؤلف: علی نجات‌بخش اصفهانی

نجات‌بخش اصفهانی، علی، ۱۳۳۳ -

سازمان و وظایف واحدهای راهور / علی نجات‌بخش اصفهانی؛ ویراستار علیرضا غلامی. [برای] معاونت آموزش دانشگاه علوم انتظامی، اداره کل تدوین متون آموزشی. - تهران: جهان جام‌جم، ۱۳۸۴.

۱۵۲ ص.: جدول، نمودار. - (معاونت آموزش دانشگاه علوم انتظامی، اداره کل تدوین متون آموزشی: [ج] ۲۷)

ISBN: 964-8625-27-1

فهرست‌نویسی براساس اطلاعات فیبا.

۱. علوم نظامی - - ایران - - دستنامه‌های افسران. ۲. رانندگی - - قوانین و مقررات - - دستنامه‌های افسران. ۳. سازمان - - دستنامه‌های افسران. ۴. مدیریت - - دستنامه‌های افسران.

الف. دانشگاه علوم انتظامی ناجا، اداره کل تدوین متون آموزشی. ب. عنوان. ج. فروست. ۲۷

۳۷۸/۵۵

LGR ۹۹۶/۵۲

۴۲۸۰۷-۸۴م

کتابخانه ملی ایران

سازمان و وظایف واحدهای راهور

مؤلف: علی نجات‌بخش اصفهانی

ویراستار: علیرضا غلامی

مدیر اجرایی: محمدرضا نادرپور

صفحه‌آرا: نگین صارمی

طراح جلد: محمد خدایی

لبتوگرافی: بهنور پرداز

چاپ: نگرش

نوبت چاپ: اول

شمارگان: ۳۰۰۰ جلد

سال انتشار: ۱۳۸۴

قیمت: ۱۲۰۰۰ ریال

ناشر: مؤسسه انتشاراتی جهان جام‌جم

نشانی: تهران - خ جنت‌آباد شمالی - خ گلزار غربی - کوچه شهید محسنی بعد - پلاک ۱۳

تلفکس: ۴۴۸۲۹۲۳۱

تقدیم به:

شهدا و ایثارگران

نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران

(پنج)

پیشگفتار

دانشگاه علوم انتظامی به عنوان مرکز تربیت افسران مؤمن، متعهد و متخصص، رسالت عظیمی در تأمین کارکنان مورد نیاز ناجا و ارتقاء علمی آنان در طول خدمت مقدس را برعهده دارد.

تولید و انتشار علوم پلیسی، مکتوب و مستند نمودن تجارب و یافته‌های علمی و تجربی نیز یکی دیگر از رسالت‌های این دانشگاه محسوب می‌شود.

در راستای مأموریت‌های یاد شده، تألیف کتاب‌های علمی آموزشی توسط اساتید و صاحب‌نظران در برنامه‌های جاری معاونت آموزش دانشگاه گنجانده شده است تا در این رهگذر انتقال دانش به دانشجویان، فراگیران و سایر علاقه‌مندان روند مطلوب‌تری داشته باشند.

امیدواریم با تداوم روند موجود و انتشار متون جدید، بتوانیم ضمن انجام رسالت و مأموریت‌های متصوره به ارتقاء سطح علمی و مهارتی کارکنان ناجا و در نهایت ارتقاء کمی و کیفی نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران کمک نموده و رضایت خداوند متعال را کسب نماییم.

بدین وسیله از زحمات کلیه عزیزانی که در این خصوص ما را یاری نموده و یا می‌نمایند، به ویژه اساتید و مؤلفان گرامی، همکاران آموزشی و گروه‌های علمی تقدیر و تشکر می‌نمایم.

معاون آموزشی دانشگاه علوم انتظامی
سرهنگ پاسدار مهندس علی اصغر نیک‌نام

مقدمه

تولید منابع آموزشی غنی‌ترین بخش فرایند برنامه‌ریزی آموزشی در دانشگاه‌ها و موسسه‌های علمی و آموزشی است و دانشگاه علوم انتظامی نیز به عنوان مرکز ثقل دانش، بینش و مهارت در علوم پلیسی، از این قانده مستثنی نیست. بنابراین، با توجه به توسعه و گسترش فناوری در علوم پلیسی و انتظامی، لزوم دگرگونی اساسی در نظام آموزشی دانشگاه علوم انتظامی بیش از پیش احساس گردید و به همین منظور تولید منابع و متون آموزشی به عنوان بخشی از نظام آموزشی دانشگاه علوم انتظامی در دستور کار قرار گرفت بطوری که در چند سال اخیر گام‌هایی در جهت تولید منابع و متون آموزشی در حوزه‌های تخصصی علوم پلیسی برداشته شده است که هنوز مراحل اولیه را طی می‌کند، در این مرحله دانش، بینش، مهارت‌ها و ارزشهای علوم پلیسی تدوین، تنظیم و به رشته تحریر درآمده است تا به لحاظ تنوع و نظری علوم پلیسی و انتظامی را پوشش دهد. در این راستا، اداره کل تدوین متون آموزشی معاونت آموزش، با تدوین، تألیف و ترجمه متون آموزشی، امکان تحقق اهداف ذیل را در نظام آموزشی دانشگاه فراهم می‌سازد:

الف) بالا بردن توان شناختی و علمی دانشجویان دانشگاه علوم انتظامی

مهم‌ترین هدف تولید متون آموزشی بالا بردن شناخت، بینش و مهارت دانشجویان دانشگاه علوم انتظامی است. این شناخت را می‌توان به چند دسته تقسیم کرد:

۱- آموختن و یادآوری دانش و اطلاعات تخصصی علوم پلیسی؛

۲- درک و فهم تخصصی علوم انتظامی؛

۳- بکار بردن اصول، قوانین و روشهای خاص علوم انتظامی؛

۴- تجزیه و تحلیل و نقد مسائل، عوامل و پدیده‌های انتظامی؛

۵- تولید، ارتقاء و اصلاح علوم پلیسی در کشور؛

۶- به‌کارگیری روشها و تکنیکهای علوم پلیسی گذشته و حال

ب) بالا بردن مشارکت فردی و جمعی دانشجویان

با تدوین منابع می‌توان ارزشها، علائق و نگرش‌های دانشجویان پلیس را بالا برد و با بالا بردن آن می‌توان:

۱- امکان خوب گوش دادن را برای دانشجویان فراهم آورد.

۲- امکان مشارکت فردی و جمعی را در حوزه‌های مسائل اجتماعی در دانشجویان مهیا نمود.

۳- دانش، بینش و مهارت را برای دانشجویان مهیا کرد تا بتوانند به اتکای آن از عملکرد و توان علمی و تخصصی خود در حوزه فعالیتهای انتظامی دفاع نمایند.

۴- امکان کنترل رفتار و گفتار را برای دانشجویان مهیا ساخته تا نظام آموزشی و منش انتظامی

را پیوسته به صورت نظام ثابت ذهنی در خود به وجود آورند.

(هفت)

ج) بالا بردن تواناییهای مهارتی دانشجویان علوم انتظامی

تسلط بر مهارت‌های علمی، تجربی، سنتی و عمومی پلیسی یکی از اهدافی است که با تولید و تدوین منابع آموزشی نهادینه خواهد شد. با ایجاد این منابع سازماندهی شده می‌توان:

- ۱- امکان مشاهده دقیق و هدفمند وقایع و پدیده‌های پلیسی را برای دانشجویان مهیا نمود.
- ۲- پیروی و تقلید از قوانین، روشها و ضوابط عمومی و علمی علوم پلیسی را برای دانشجویان فراهم کرد.

۳- دقت و سرعت عمل را در دانشجویان بالا برد.

۴- رعایت نظم و انضباط در انجام عملیات انتظامی را برای دانشجویان مهیا کرد.

۵- تسلط کامل بر وظایف اجرایی و شغلی برای دانشجویان را به وجود آورد.

د) شناخت ارزشهای مشترک جامعه و پلیس

با تولید منابع و متون آموزشی از دانشجویان پلیس توقع آن می‌رود که شناخت دقیقی از ارزشها، علایق، گرایشها، باورها و عقاید جامعه خود داشته و آنها را در انجام وظایف بکار گیرند، این شناخت می‌تواند شامل موارد ذیل باشد:

۱- شناخت ارزشهای مشترک عمومی جامعه و پلیس؛

۲- شناخت حقوق سازمانی و انسانی شهروندان از سوی پلیس؛

۳- ایجاد حس وفاداری به کشور، نظام و پلیس؛

۴- احساس احترام و تعلق خاطر نسبت به آرمانها، میراث، تاریخ، نهادهای اجتماعی، ارزشهای اسلامی و انسانی.

تغییر و ارتقای نظام تعلیم و تربیت در دانشگاه علوم انتظامی مسئله‌ای است که قابل شک و خدشه نیست و دانشگاه باید در این برهه از زمان با تولید، تدوین و تألیف منابع و متون آموزشی گام بردارد و در این راستا دانشگاه علوم انتظامی با ایجاد تشکیلات و مدیریت مستقل تصمیم به تولید منابع و محتوای آموزشی گرفته که متن حاضر حاصل زحمات یکی از تولید کنندگان عرصه تولید، و تدوین منابع و متون آموزشی است. امید است کارشناسان، محققان و مسئولان؛ منابع تولید شده را مورد نقد و اصلاح قرار داده و نقاط خلاء را به اطلاع نویسندگان گروه علمی مربوط و معاونت آموزش دانشگاه برسانند تا در جهت پرکردن خلاء، موجود در علوم پلیسی و انتظامی اقدام لازم صورت پذیرد.

در پایان توفیق روز افزون نویسندگان، مترجمان و تلاشگران عرصه تولید متون آموزشی دانشگاه علوم انتظامی را از خداوند متعال خواستارم.

مسئول طرح تدوین متون آموزشی دانشگاه علوم انتظامی

محمدرضا نادرپور

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

۱	فصل اول: کلیات
۳	۱-۱ کلیات: مقدمه، تاریخچه، ضرورت، ...
۳	۱-۲ تاریخچه: مروری بر چگونگی حضور سوندی‌ها در ایران ...
۶	۱-۳ ضرورت پرداختن به موضوعات سازمان و وظایف
۸	۱-۴ تعریف سازمان
۸	۱-۵ تعریف ساختار و تفاوت سازمان و ساختار
۱۶	۱-۶ جایگاه سازماندهی در وظایف فرماندهان و مدیران
۱۹	فصل دوم: سازماندهی و برنامه‌ریزی
۲۱	۲-۱ تعریف سازماندهی
۲۲	۲-۲ رابطه بین سازماندهی و برنامه‌ریزی
۲۲	۲-۳ مزایای سازماندهی
۲۳	۲-۴ گامهای پنج‌گانه سازماندهی
۲۴	۲-۵ تقسیم‌بندی وظایف در سازمان
۲۶	۲-۶ رشد عمودی و افقی سازمان
۲۷	۲-۷ حیطه مدیریت سازمان
۲۹	۲-۸ اختیارات
۲۹	۲-۹ تمرکز و عدم تمرکز
۳۰	۲-۱۰ تفویض اختیار و اختیارات صف و ستاد
۳۴	۲-۱۱ رابطه سلسله مراتب و ساختار سازمانی
۳۷	۲-۱۲ نحوه محاسبه تعداد روابط مدیریت
۳۸	۲-۱۳ سازمانهای مسطح (تخت، افقی) و بلند (عمودی)
۴۰	۲-۱۴ سازمانهای صف و ستاد
۴۵	فصل سوم: سازمان و تئوریهای سازمان
۴۷	۳-۱ موردی برای تجزیه و تحلیل: شرکت فناوری اس - اس (مسئله حل شده)
۴۷	۳-۲ تعریف مسئله

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

۴۷	۳-۳ مبانی نظری
۴۸	۳-۴ اهمیت سازمان
۴۸	۳-۵ سازمان به عنوان یک سیستم
۴۸	۳-۶ سیستم بسته
۴۹	۳-۷ زیر سیستمهای (فرعی) سازمانی
۴۹	۳-۸ ابعاد طرح سازمانی
۴۹	۳-۹ ابعاد ساختاری
۴۹	۳-۱۰ ابعاد محتوایی
۵۰	۳-۱۱ مقایسه الگوی سازمانی نوین با پسانوگرا (مدرن یا پست مدرن)
۵۱	۳-۱۲ وضعیت موجود
۵۲	۳-۱۳ اهداف جدید شرکت
۵۴	۳-۱۴ تعیین ابعاد سازمان
۵۵	۳-۱۵ الگوی ارتباط متغیرهای محتوایی و ساختاری با ساختار نظری
۵۶	۳-۱۶ الگوی طراحی ساختار سازمانی
۵۷	۳-۱۷ الگوی ارتباط ماموریت و استراتژی با ساختار
۵۹	۳-۱۸ الگوی ارتباط محیط با ساختار
۶۰	۳-۱۹ ساده یا پیچیده بودن محیط
۶۱	۳-۲۰ پایدار یا ناپایدار بودن محیط
۶۱	۳-۲۱ مشکلات موجود در شرکت S.S
۶۲	۳-۲۲ تعیین وضعیت مطلوب
۶۳	۳-۲۳ نمودار پیوندی شرکت فناوری اس - اس
۶۳	۳-۲۴ محیط (سازمانی)
۶۵	۳-۲۵ فناوری
۶۷	۳-۲۶ پیچیدگی
۶۹	۳-۲۷ رسمیت

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

۷۱	۳-۲۸ تمرکز
۷۵	فصل چهارم: ساختار و وظایف واحدهای راهور
۷۷	۴-۱ ساختار راهنمایی و رانندگی و سازماندهی آن چه نوع ساختاری است؟
۷۷	۴-۲ عناصر مشترک در سازمانها
۷۸	۴-۳ انواع ساختارها
۷۹	۴-۴ بوروکراسی ماشینی
۸۰	۴-۵ بوروکراسی حرفه‌ای
۸۰	۴-۶ ساختار بخشی
۸۱	۴-۷ ادھوکراسی
۸۲	۴-۸ جداول مقایسه‌ای ویژگیهای طرح‌های ارائه شده (ساختارهای پنجگانه)
۸۲	۴-۹ دیوان سالاری
۸۳	۴-۱۰ بوروکراسی وبر
۸۵	۴-۱۱ ساختار ماتریسی
۸۶	۴-۱۲ ساختارهای مکانیکی و ارگانیکی
۸۷	۴-۱۳ آشنایی با مأموریتها و وظایف معاونت راهور
۹۲	۴-۱۴ آشنایی با مأموریتها و وظایف معاونت راهنمایی و رانندگی
۱۰۰	۴-۱۵ آشنایی با مأموریتها و وظایف راهور در استانها و شهرستانها
۱۰۶	۴-۱۶ آشنایی با مأموریتها و وظایف پلیس راه استانها و شرح وظایف و مشاغل پاسگاههای درونشهری و برونشهری
۱۲۳	۴-۱۷ تجزیه و تحلیل وضعیت سازمان و وظایف راهور
۱۲۵	۴-۱۸ نتیجه‌گیری (جمع‌بندی اهداف و ارائه راهکارها)
۱۲۷	ضمایم
۱۳۹	منابع و مآخذ